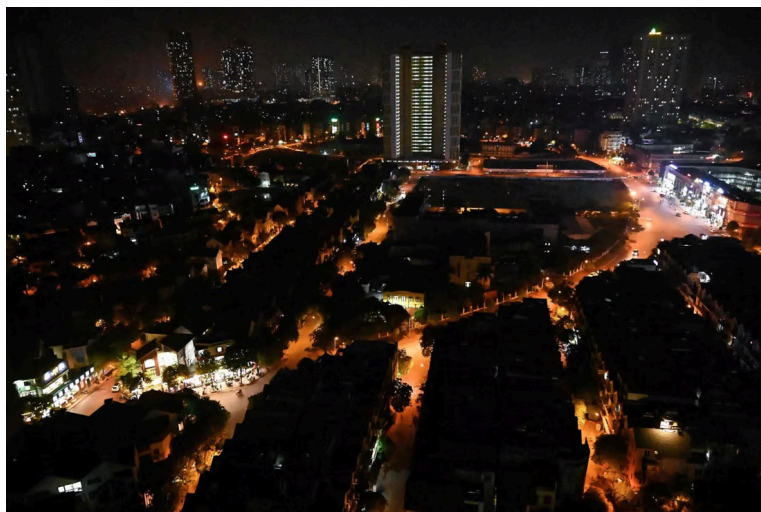

Ts. Phạm Đình Bá - Nắng nóng, tiết kiệm điện, kế hoạch 2030 và thiếu kỹ năng triển khai

07/6/2023

Hình trên là quang cảnh Hà Nội ngày 30/5 khi một số khu phố tắt đèn để tiết kiệm điện. Các công viên trong thành phố 8 triệu dân hiện chìm trong bóng tối hoàn toàn sau 11 giờ đêm, trong khi 2/3 đèn đường cũng bị tắt cùng lúc.

Thời tiết nắng nóng mùa hè và mực nước các hồ thủy điện giảm đang gây căng thẳng cho lưới điện. Hàng ngàn nhà máy đã buộc phải hạn chế tiêu thụ và chính phủ đã thực hiện cắt điện theo kế hoạch.

Vào đầu tháng 5, VN đã ghi nhận nhiệt độ cao nhất từ trước đến nay 44 độ C, phá vỡ kỷ lục trước đó được thiết lập vào năm 2019.

Tại Sài Gòn, nhà nước đã khuyến cáo người dân không nên mặc trang phục khi đi làm, trong khi chính quyền Đà Nẵng đã ra lệnh tắt đèn trang trí và quảng cáo công cộng lúc 8 giờ tối.

Thị xã Móng Cái, giáp biên giới với Trung Quốc, đã bị cắt khỏi điện lưới quốc gia và thay vào đó phải mua điện từ Trung Quốc.

Lưới điện hiện nay không có khả năng chuyển một lượng lớn năng lượng mặt trời được tạo ra ở các tỉnh ngập nắng ở duyên hải Nam Trung Bộ đến các thành phố lớn và trung tâm công nghiệp đang thiếu năng lượng. Điều này dẫn đến tình trạng trong nước vừa thừa vừa thiếu năng lượng.

Sáu hồ thủy điện miền Bắc ngừng phát điện từ ngày 6/6. Các nhà máy điện sử dụng than nhập khẩu đang đối mặt với tình trạng thiếu nhiên liệu do nhập khẩu chậm từ Indonesia. Lưới điện đang quá tải do nhu cầu điện tăng cao.

Hàng nghìn nhà máy buộc phải hạn chế tiêu thụ điện. Các nhà hoạch định chính sách hiện đang vật lộn để tìm cách tăng cường cung cấp điện, bằng cách nhanh chóng thông qua các dự án năng lượng tái tạo đã hoàn thành hoặc lần đầu tiên nhập khẩu khí đốt tự nhiên hóa lỏng.

Tỉnh Bắc Giang, nơi có các nhà máy thiết bị cho Apple Inc. và các công ty điện tử toàn cầu khác, nhà nước hứa hẹn sẽ cung cấp điện ban ngày cho các nhà máy khi mất điện lan rộng khắp nước.

Việc sử dụng điện tăng vọt ở miền bắc VN dự kiến sẽ tiếp tục vào tháng 6 trong bối cảnh nắng nóng gay gắt. Ở tỉnh Bắc Ninh gần đó, cán bộ đang lập kế hoạch giảm thiểu tình trạng mất điện của nhà máy, đặc biệt là đối với các nhà máy chế biến thực phẩm và điện tử.

EVN đã thực hiện cắt điện luân phiên trên cả nước kể từ ngày 21/5 do mức tiêu thụ điện tăng trong thời tiết nắng nóng, thậm chí thủ đô Hà Nội cũng bị ảnh hưởng. Ngược lại, việc sản xuất và cung cấp điện ở Thái Lan vẫn đủ sau khi EVN thực hiện cắt điện toàn quốc.

VN hiện đang phụ thuộc rất nhiều vào sản xuất điện từ than đá, chiếm 38% tổng sản lượng điện của cả nước từ tháng 1 đến tháng 10 năm 2022. VN đang đặt mục tiêu tăng trưởng GDP trung bình khoảng 7% mỗi năm trong giai đoạn 2021-2030 và các nhà máy điện than đóng vai trò quan trọng để thúc đẩy triển vọng tăng trưởng kinh tế. Do đó, nhiệt điện than có khả năng vẫn còn trong cơ cấu năng lượng bất chấp các kế hoạch mở rộng năng lượng tái tạo.

Cuộc khủng hoảng xảy ra vào thời điểm đặc biệt quan trọng đối với ngành năng lượng của VN. Ngày 15/05/2023, VN đã phê duyệt Quy hoạch Phát triển Điện lực 8 (PDP8), đưa ra chiến lược điện lực của đất nước đến năm 2030 và xa hơn nữa. PDP8 kêu gọi tăng hơn gấp đôi công suất năng lượng của VN lên 150 gigawatt (GW) từ mức 69 GW hiện tại.

PDP8 đã bị trì hoãn hơn hai năm và trải qua nhiều dự thảo khi các nhà hoạch định chính sách vật lộn về cách cung cấp năng lượng để tiếp tục tăng trưởng kinh tế đồng thời đáp ứng các cam kết khí hậu quốc tế, với gói đầu tư trị giá 135 tỷ đô la, ưu tiên năng lượng tái tạo và điện khí hơn là than.

Một nhóm các nước phát triển bao gồm Anh, Nhật Bản và Hoa Kỳ đã đồng ý huy động 15,5 tỷ đô la tài chính công và tư nhân trong 3-5 năm tới để giúp VN đạt được các mục tiêu sạch net-zero vào năm 2050, trong khuôn khổ Đối tác chuyển đổi năng lượng công bằng được ký kết vào năm 2016.

Net-zero có nghĩa là cắt giảm lượng khí thải nhà kính xuống gần số không nhất có thể. Sự hợp tác giữa nhóm các nước phát triển và VN nhằm mục đích giới hạn công suất đốt than cao nhất của VN ở mức 30,2 GW so với kế hoạch hiện tại là 37 GW.

Mặc dù PDP8 đã được phát thảo, nhà nước vẫn đang nghiên cứu các chiến lược và quy định chính xác cần thiết để biến tầm nhìn của PDP8 thành hiện thực và vẫn còn nhiều câu hỏi. Triển

khai là thách thức lớn nhất, và nhà nước hiện nay thiếu kỹ năng thực hiện các dự án, với một hệ thống quan liêu to lớn và thối nát.

PDP8 cho thấy nhà nước nhận thức sâu sắc về những gì cần thiết để cung cấp năng lượng cho nền kinh tế hiện đại trong một thế giới ngày càng cạnh tranh, không chắc chắn và cũng đang trở nên nóng hơn.

Thách thức thực sự sẽ là tạo ra các lộ trình khả thi về mặt tài chính để các nhà đầu tư quốc tế tiếp cận các dự án, vì chỉ riêng thị trường vốn trong nước không thể hỗ trợ mức đầu tư cần thiết để tài trợ cho giai đoạn phát triển tiếp theo của VN.

Trong khi đó, dân Hà Nội đã đổ xô đến các trung tâm mua sắm có điều hòa để tránh bị cắt điện tại nhà.

Anh Bùi Mạnh Đức Tài và bạn gái đang ngủ gật tại trung tâm thương mại Aeon nơi có nhiều người tìm cách trốn cái nóng như thiêu như đốt. "Nhà chúng tôi mất điện từ sáng nay. Chúng tôi đến đây để trú nóng", Tài nói với hãng thông tấn AFP.

Ở một góc khác, sinh viên Nguyễn Minh Thu ngồi bệt dưới sàn cố hoàn thành bài tập trên máy tính. "Tôi phải đến đây để lấy điện để có thể học", sinh viên nông nghiệp nói và cho biết thêm điện ở nhà cô đã tắt mở cả buổi sáng.

Tại một trung tâm thương mại đông đúc khác ở ngoại ô Hà Nội, các gia đình có con nhỏ tìm nơi trú ẩn trong điều hòa. "Tôi cùng hai con vào đây từ trưa. Các cháu chơi còn tôi đi chợ. Ăn tối xong chúng tôi mới về. Hy vọng khi đó có điện trở lại", chị Đỗ Thùy Dung nói.

Truyền thông nhà nước cũng đưa tin về việc cắt điện trong những ngày gần đây ở tỉnh Quảng Ninh, đặc biệt là ở Vịnh Hạ Long. Một số nhà hàng ở thành phố Hạ Long đã hết đồ ăn vào tối thứ Sáu vì mất điện.

Giữa nắng nóng và trên nhiều vùng đất nước, dân lao đao, doanh nghiệp ngừng sản xuất vì mất điện và lãnh đạo vẫn cuồng tin rằng "Đất nước ta chưa bao giờ có được tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay".